

TAMPEREEN KAUPUNKI

Aitovuoren teollisuus- ja työpaikka-alueen asemakaavan nro 8508 pesimälinnustoselvitys

Raportti

Donna ID: 2 053 405

Mäkelä Tiina

18.9.2018

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Selvitysalue	1
3	Lähtötiedot ja menetelmät	2
3.1	Lähtötiedot	2
3.2	Maastotyöt	2
4	Huomionarvoisten lajien ja linnustollisesti arvokkaiden alueiden luokittelu	3
4.1	Uhanalaisuusluokitus.....	3
4.2	Lintu- ja luontodirektiivi.....	4
4.3	Kansainväliset vastuulajit	4
4.4	Kiireellisesti suojeltavat lajit	4
4.5	Linnustollisesti arvokkaiden alueiden luokitusperusteet	4
5	Epävarmuustekijät	4
6	Tulokset	5
6.1	Pesimälinnuston yleiskuvaus	5
6.2	Huomionarvoiset lintulajit	8
6.2.1	Yleistä	8
6.2.2	Uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit sekä erityisesti suojellut lajit	9
6.2.3	Lintudirektiivin liitteen I lajit	12
6.2.4	Kansainväliset vastuulajit	13
6.2.5	Muita huomioita	13
6.3	Linnustollisesti arvokkaat alueet	14
7	Johtopäätökset ja suositukset	15
	Lähteet	16

Liite 1. Huomionarvoiset lintulajit

Liite 2. Selvityksessä havaitut lajit

Paikkatietoaineistot:

Pohjakartat: © MML 2018, © Tampereen kaupunki 2018

Raportin kuvat © FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy / Tiina Mäkelä

Kansikuva: kirjosiippo (*Ficedula hypoleuca*)

18.9.2018

Aitovuoren teollisuus- ja työpaikka-alueen asemakaavan nro 8508 pesimälinnustaselvitys

1 Johdanto

Tämä työ on Aitovuoren teollisuus- ja työpaikka-alueen asemakaavan pesimälinnustaselvitys. Selvitys perustuu alueella keväällä ja alkukesällä 2018 laadittuihin maastokartoituksiin sekä alueen pesimälinnustosta saatavilla oleviin lähtötietoihin. Linnustaselvityksen tavoitteena oli selvittää alueen linnuston yleispiirteet sekä mahdolliset uhanalaisten, erityisesti ja kiireellisesti suojeltavien sekä EU:n lintudirektiivin mukaisten lintulajien pesimäympäristöt. Todetut arvokkaan lintulajiston esiintymät on kuvailtu ja arvotettu sekä valtakunnallisesti että alueellisesti.

Selvitystä voidaan käyttää maankäytön suunnittelun pohjana. Selvitystyön perusteella on arvioitu, esiintyykö alueella linnuston kannalta arvokkaita osa-alueita ja mitkä ovat niiden suojelun vaatimukset. Lisäksi tämän perusteella on annettu suosituksia maankäytön suunnitteluun alueen linnustollisten arvojen suojelemiseksi.

Selvityksen on laatinut FM biologi Tiina Mäkelä FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy:stä.

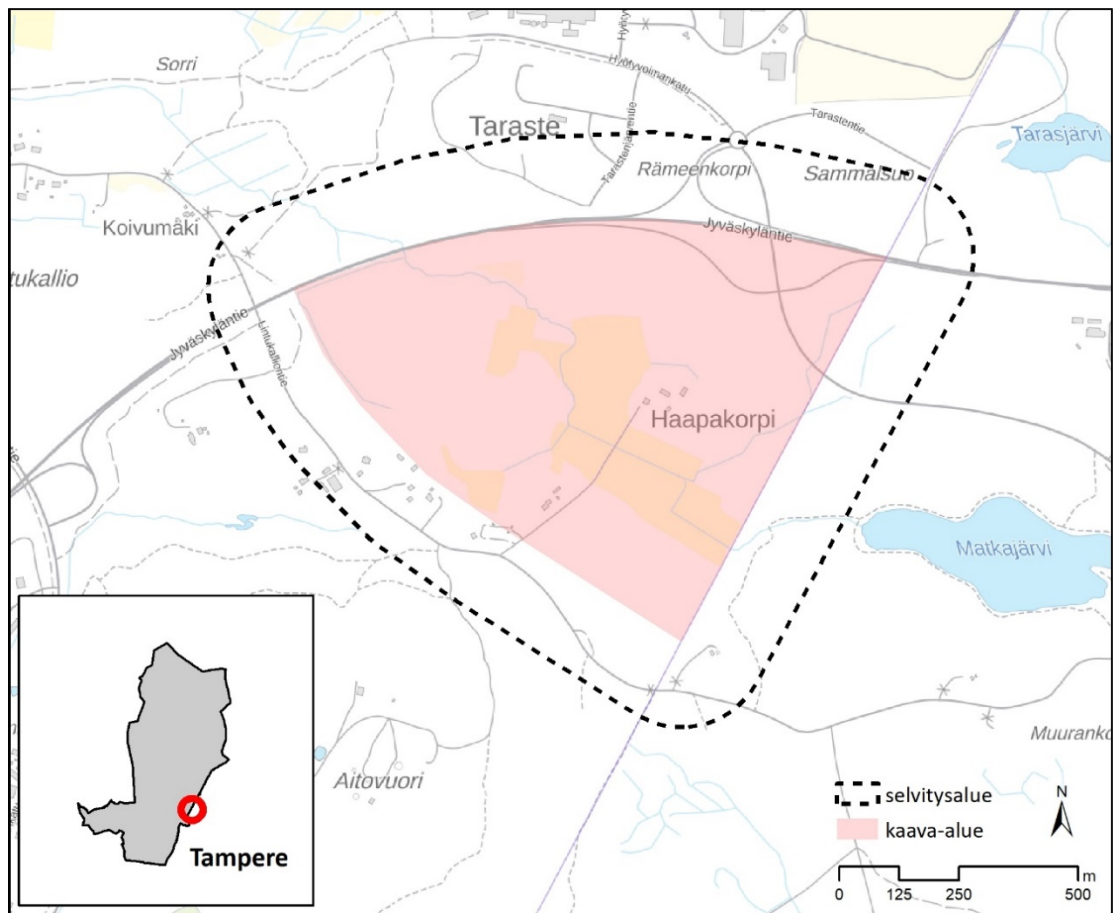
2 Selvitysalue

Selvitysalue sijaitsee noin 12 km koilliseen Tampereen keskustasta valtatie 9 eteläpuolella Tarastenjärven eritasoliittymän kohdalla. Varsinainen asemakaava-alue rajautuu pohjoispuolelta valtatie 9 liikennealueeseen ja Tarasten asemakaavan 8475 rajaan, itäpuolelta Kangasalan kuntaan. Kaava-alueen pinta-ala on noin 62 hehtaaria (Tampereen kaupunki 2018). Selvitys on kohdennettu kaava-alueelle ja sen lähivaikutusalueelle.

Alue on pääosin Haapakorven vanhan maatilan ympäristöä, jossa on metsää, pienialaisia pelloja ja niittyjä. Alueen pohjoisosassa on valtatie 9 ja Tarastenjärven eritasoliittymä. Alueen halki kulkee pohjois-etelä-suuntainen, noin kahdeksankymmentä metriä leveä johtoalue, jolla kulkevat rinnakkain kaksi 110 kV:n ja 400 kV:n voimalinjaa. Toinen 400 kV:n voimajohtolinja haarautuu kaava-alueen eteläosassa Kangasalan suuntaan koilliseen. Alueen eteläpuolella kulkee Lintukallion yksityistie. Lintukalliontien varrella on omakotitaloja ja pienteollisuusyrityksiä (Tampereen kaupunki 2018).

Kaava-alueen rajausta sekä pesimälinnustaselvityksen selvitysalue on esitetty kuvassa 1.

18.9.2018

Kuva 1. Kaava- ja selvitysalueiden raja- ja sijainti.

3 Lähtötiedot ja menetelmät

3.1 Lähtötiedot

Lähtötietoina on käytetty mm. seuraavia aineistoja:

- Maanmittauslaitoksen kartta- ja ilmakuva-aineistot (lintujen elinympäristöt)
- Ympäristöhallinnon Avoin tieto –paikkatietokanta asiantuntijoille (ympäristön suojelualueet)
- BirdLife Suomen ja SYKE:n paikkatietoaineistot (ympäristön IBA- ja FINIBA-kohteet)
- Pirkanmaan lintutieteellisen yhdistyksen MAALI –raportti (maakunnallisesti arvokkaat lintualueet)
- Valtakunnallinen lintuatlastietokanta (pesimälajiston yleispiirteet)

3.2 Maastotyöt

Kartoitusmenetelmänä sovellettiin yleisesti käytössä olevaa maalinnuston kartoituslaskentamenetelmää (mm. Koskimies & Väisänen 1988, Väisänen 2015), jossa koko selvitysalueen linnusto kartoitettiin useana eri ajankohtana pesimäkauden aikana. Reviiritulkinnat tehtiin maalintujen kartoituslaskentaohjeen

18.9.2018

(Väisänen 2015) mukaisesti. Erityistä huomiota kiinnitettiin suojelullisesti arvokkaisiin lajeihin, joita ovat mm. kiireellisesti suojeltavat lajit, EU:n lintudirektiivin liitteen I lajit (79/409/ETY) ja uusimman lintuja koskevan uhanalaisuusluokituksen mukaiset uhanalaiset, kiireellisesti suojeltavat, erityisesti suojeltavat ja silmälläpidettävät lajit sekä alueellisesti uhanalaiset lajit (Tiainen ym. 2016). Lisäksi huomioitiin alueellisesti harvinaiset lajit sekä mm. kaikki petolintulajit. Edellä mainittujen lajien reviirit merkittiin kartoille ja arvioitiin alueelta ko. lajeille soveltuvien elinympäristöjen laajuus ja laatu.

Laskennat suoritettiin hyvissä havainnointiolosuhteissa ja ne ajoitettiin pääasiassa aikaiseen aamuun, noin 4–6 tuntia auringon nousun jälkeiseen aikaan. Lisäksi kesäkuun alussa alueella tehtiin myös yölaulajakuuntelu ilta- ja yöaikaan. Kaikki laskennat tehtiin poutaisessa ja vähätuulisessa säässä (Taulukko 1).

Laskentojen aikana havaitut linnut kirjattiin ylös vihkoon ja maastokartoille, ja tulokset tulkittiin toimistotyönä ko. laskentamenetelmästä annettujen ohjeiden (mm. Koskimies & Väisänen 1988) mukaisesti. Kaikille havaituille lintulajeille tulkittiin pesimävarmuusindeksi lintuatlaskartoituksessa käytetyn ohjeistuksen mukaisesti (ks. Valkama ym. 2011). Havaintojen tulkinta tehtiin ns. minimiperiaatteella, jolloin yksikin sopivassa elinympäristössä tehty pesintään viittaava havainto riitti siihen, että laji tulkittiin vähintään alueella mahdollisesti pesiväksi.

Alueen linnustollista merkitystä arvioitiin suhteessa Tampereen linnustoon yleisesti ja myös laajemmassa mittakaavassa.

Taulukko 1. Sää maastokartoituspäivinä (pilvisyys on ilmoitettu asteikolla 1/8= täysin pilvetön..8/8= täysin pilvinen, lämpötila on ilmoitettu vaihteluvälinä kartoituksen alusta loppuun).

Päivämäärä	Kartoitus	Lämpötila	Pilvisyys	Tuulisuus
20.3.2018	pöllöt	-9°C...-15°C	1/8	0-1 m/s
20.4.2018	tikat ja muut aikaiset pesijät	+4°C ...+11°C	4/8	0-1 m/s
21.5.2018	muu pesimälinnusto	+10°C ...+14°C	1/8	0-1 m/s
9.6.2018	yölaulajat	+15°C ...+10°C	1/8	0 - 2 m/s
14.6.2018	muu pesimälinnusto	+8°C ...+14°C	1/8	0-1 m/s

4 Huomionarvoisten lajien ja linnustollisesti arvokkaiden alueiden luokittelu

4.1 Uhanalaisuusluokitus

Uhanalaisuusluokitus pohjautuu uusimpaan Suomen lintujen (Tiainen ym. 2016) uhanalaisuusarviointiin. Uhanalaisia lajeja ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU) lajit. Silmälläpidettävät (NT) lajit eivät ole uhanalaisia lajeja.

18.9.2018

4.2 Lintudirektiivi

Lintudirektiivin liite I käsittää yhteisön tärkeinä pitämät lajit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityissuojelualueita (Natura 2000 -verkosto). Lintudirektiivi koskee Euroopan luonnonvaraisia lintuja ja sen yleistavoite on ylläpitää tietyt lintukannat sellaisella tasolla, joka vastaa ekologisia, tieteellisiä ja sivistyksellisiä vaatimuksia. Lintudirektiivi edellyttää sekä lintulajien että niiden elinympäristöjen suojelua. Direktiivi kieltää niissä lueteltujen lintujen tahallisen tappamisen, pyydystämisen häiritsemisen erityisesti pesinnän aikana ja kaupallisen käytön.

4.3 Kansainväliset vastuulajit

Suomella katsotaan olevan kansainvälinen vastuu tiettyjen pohjoisten alkuperäislajien säilyttämisestä. Vastuu merkitsee lähinnä sitä, että lajin seuranta ja tutkimusta on tehostettava ja että lajin elinympäristö tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa – lajit eivät välttämättä ole uhanalaisia. Lainsäädännössä määriteltyä asemaa vastuulajeilla ei ole. Vastuulajien luettelon ja valintakriteerit on laatinut ympäristöministeriön uhanalaisten lajien toinen seurantatyöryhmä (Rassi ym. 2001). Lajiluetteloa ei muutettu vuoden 2010 uhanalaisuusarvioinnin yhteydessä.

4.4 Kiireellisesti suojeltavat lajit

Lajisuojelun kansallista toimintaohjelmaa varten valmisteltiin Suomen ympäristökeskuksessa vuosina 2010–2011 raportti lajisuojelun priorisoinnista. Eliöryhmäkohtaiset työryhmät arvioivat työtä varten lajien turvaamistarpeita ja -keinoja. Tarkastelussa oli mukana 2 216 uhanalaisiksi arvioitua sekä luonto- ja lintudirektiivien lajia. Näiden lajien joukosta tunnistettiin 569 kiireellisesti suojeltavaa lajia, joiden turvaamistoimiin on ryhdyttävä lähimpien viiden vuoden kuluessa. Jokaiselle lajille määriteltiin ensisijainen turvaamiskeino sekä muut turvaamiskeinot. Kiireellisesti suojeltavien lajien listalla on 28 lintulajia.

4.5 Linnustollisesti arvokkaiden alueiden määrittely

Linnuston kannalta arvokkaiksi alueiksi voidaan luokitella esimerkiksi tärkeät muuttolintujen ruokailu- ja levähdysalueet (mm. kosteikot ja keväisin tulvivat peltoalueet), äärimmäisten ja erittäin uhanalaisten lajien pesimäalueet sekä sellaisten lajien vakituksia pesimäalueet, joiden pesimäkanta on valtakunnallisesti, alueellisesti tai paikallisesti tarkasteltuna alhainen. Tärkeitä lintualueita voivat olla myös elinympäristöt ja alueet, joilla pesii useita vaarantuneiksi tai silmälläpidettäviksi luokiteltuja lajeja tai muutoin suojelullisesti arvokkaita lajeja. Arvokkaita alueita ovat myös petolintujen pesäpaikat lähiympäristöineen.

5 Epävarmuustekijät

Pesimälinnustoselvityksen merkittävin epävarmuustekijä on pesimälinnuston lajistossa, parimäärissä ja pesäpaikoissa vuosittain tapahtuva vaihtelu. Kevät ja alkukesä vuonna 2018 oli pesimälinnustolaskentojen kannalta kuitenkin erittäin otollinen, sillä vallinnut sää oli lämmin, tyyni ja sateeton. Monien lintulajien pesinnät onnistuivat hyvin. Pöllöjen osalta kartoitusvuosi ei kuitenkaan ollut paras mahdollinen, sillä alhaisen myyräkannan vuoksi pöllöjen pesintäaktiivisuus oli eteläisessä Suomessa alhainen.

18.9.2018

Pesimälinnustoselvityksen tavoitteena ei ollut selvittää kaikkien alueella yleisenä ja runsaslukuisena tavattavien lintulajien reviirien sijainteja ja parimääriä. Alueelle tehdyillä maastokäynneillä saatiin kuitenkin riittävän hyvä kuva alueen pesimälinnuston lajistosta sekä erityisesti suojellisesti arvokkaiden lajien esiintymisestä ja reviirien sijoittumisesta alueelle. Selvityksen perusteella voidaan muodostaa arvio alueen linnustollisesta merkityksestä niin Tampereen alueella kuin laajemmin.

Epävarmuustekijöistä huolimatta pesimälinnustoselvityksen laajuus ja toteutus arvioidaan riittäväksi sekä tarkoitukseen sopivaksi.

6 Tulokset

6.1 Pesimälinnuston yleiskuvaus

Kaavoitettava alue on linnuston kannalta melko monipuolista aluetta, koska alueelta löytyy metsäisiä elinympäristöjä, umpeen kasvavia sekä yhä käytössä olevia peltoja, hevoslaitumia ja asuttua kulttuuriympäristöä. Metsät ovat pääsääntöisesti melko tehokkaasti hoidettuja havupuuvaltaisia talousmetsiä, joiden linnustollinen arvo on kuitenkin melko tavanomainen. Lisäksi alueen pohjoisosien metsäkuvioilla kiemurtelee moottoripyöräreitti, joka vaikuttaa olevan aktiivisessa käytössä ja aiheuttanee pesimäaikaista häiriötä linnuille. Myös Jyväskylän tieltä kantautuu melko voimakasta melua selvitysalueen pohjoisreunalle.

Selvityksessä alueella havaittiin pesimäaikaan 58 eri lintulajia, joista noin viisikymmentä lajia todennäköisesti pesii alueella tai sen välittömässä läheisyydessä. Osa havaituista lajeista (mm. harmaa- ja kalalokki) kuitenkin käyttää aluetta vain satunnaiseen ruokailuun eikä alueella ole niille soveltuvaa pesimäympäristöä.

Useimmat alueen pesimälajeista ovat Tampereella ja koko Suomessa hyvin yleisinä ja runsaina tavattavia metsä- ja kulttuuriympäristöjen pesimälajeja, joiden kannat ovat valtakunnallisesti ja alueellisesti vakaat. Huomionarvoisista lajeista alueella tavattiin kuusi uhanalaiseksi ja kolme silmälläpidettäväksi luokiteltua lajia, viisi lintudirektiivin liitteen I lajia ja kolme Suomen kansainvälistä vastuulajia (osittain samoja lajeja). Kiireellisesti suojeltaviksi määriteltyjä lintulajeja ei havaittu (kts. kohta 6.2).

Metsäalueilla runsaina esiintyvät mm. alueen yleisimmät lintulajit pajulintu ja peippo, metsäkirvinen, tilitatti, rautiainen, harmaasieppo, hippiäinen, sepelkyyhky, närhi, pikkukäpylintu sekä kaikki tavanomaiset rastaslajimme (räkätti-, laulu-, punakylki- ja kulorastas). Paikoin löytyy myös metsätiaisille pesäpaikoiksi soveltuvia laho- ja kolopuita, jonka ansiosta alueilla esiintyy myös uhanalaisiksi luokiteltuja hömö- ja töyhtötiaista sekä kuusitiaista. Varttuneemmilla metsäkuvioilla pesii muutaman parin voimin myös punatulkku ja puukiipijä. Tikkalajistoa edustavat käpytikka ja palokärki, joiden lisäksi selvitysalueen kaakkoisreunalla, varsinaisen kaava-alueen ulkopuolella havaittiin pohjantikka. Tällä alueella oli myös muutamia pohjantikan ruokailupuita. Selvitysalueella esiintyy myös yleisin kanalintulajimme; pyy.

Alueen keskelle sijoittuvan peltoalueen reunoilla kasvaa paikoin rehevämpää lehtomaista kangasmetsää sekä ojanvarsilla lehtoa, joiden pesimälinnusto on karumpia kangasmetsäalueita ja korpikuusikoita monipuolisempaa. Näillä lehtipuuvaltaisemmilla alueilla pesivät ns. metsän yleislintujen ohella myös mm.

18.9.2018

siniäinen, viitakerttunen, herne-, mustapää- ja pensaskerttu ja viherpeippo. Kertut viihtyvät myös aluetta halkovan suurjännitelinjan johtoauealle nousseessa lehtipuuvesakossa.

Vanhoja peltoja halkovien ojien varsille on muodostunut paikoin tiheitä pajukoita, jotka ovat mm. pensastaskun ja punavarpusen pesimäympäristöä. Viljelyympäristöihin sopeutuneita pesimälajeja alueella edustavat keltasirkku sekä varislintulajit; harakka, varis ja naakka. Kulttuuriympäristöjen lajistoa edustavat varislintulajien ohella myös mm. kirjosiippo ja västäräkki sekä pihapiireihin mieltynyt leppälintu.

Varsinaisia vesistöjä selvitysalueella ei ole, jonka vuoksi alueella ei esiinny vesilinnustoa. Maastokäynneillä käytiin myös alueen itäpuolelle sijoittuvan Matkajärven alueella, mutta järvellä ei havaittu vesilinnustoa. Haapakorven tilan kaakkoispuolelle jäävä peltoalue on kuitenkin hyvin kostea ja yölaulajakartoituksessa alueella havaittiin soidintava taivaanvuohi. Muista kahlaajalajeista alueella esiintyy ainoastaan lehtomaisten metsäalueiden tyyppilaji; lehtokurppa.

Petolintulajeista alueella havaittiin kana- ja varpushaukka, viirupöllö sekä varpuspöllö. Soidintava varpuspöllö havaittiin pöllökuuntelun yhteydessä maaliskuussa Lintukalliontien varrella, aivan selvitysalueen etelärajalla. Lajilla on selvitysalueen kaakkoiskulmassa (Kangasalan kunnan puolella) myös sopivaan pesimäympäristöön sijoittuva pönttö, jossa ei ilmeisesti kuitenkaan vuonna 2018 ollut pesintää. Viirupöllö havaittiin toukokuussa saalistelemassa päiväsaikaan alueen länsiosan metsäalueella. Kanahaukan ja varpushaukan osalta kartoituksissa tehtiin vain nopeat ylilentohavainnot ja on mahdollista, että ko. lajit pesivät selvitysalueen ulkopuolella (pesäpaikkoja ei etsinnöistä huolimatta löytynyt). Alueen pohjoisreunalla oli kuitenkin useita merkkejä kanahaukan ruokailusta alueella (mm. harmaalokin jäänteitä). Tarastenjärven kaatopaikka, jonka alueella tiettävästi esiintyy kanahaukkaa, sijoittuu hyvin lähelle selvitysalueutta. Selvitysalue on siten ainakin osittain kanahaukan reviirillä, vaikka varsinainen pesimäpaikka sijaitsisikin alueen ulkopuolella.

Kuva 2. Talouskäytössä olevaa kuusikangasmetsää selvitysalueella.

Kuva 3. Moottoripyörärataa mäntykankaalla selvitysalueen pohjoisosissa.

Kuva 4. Selvitysalueetta halkoo leveä voimajohtoaukea, jolla on mm. keltasirkun elinympäristöä.

Kuva 5. Selvitysalueen keskiosat ovat vanhaa peltoa, jolla pesivät mm. punavarpunen (NT), pensastasku ja pensaskerttu.

6.2 Huomionarvoiset lintulajit

6.2.1 Yleistä

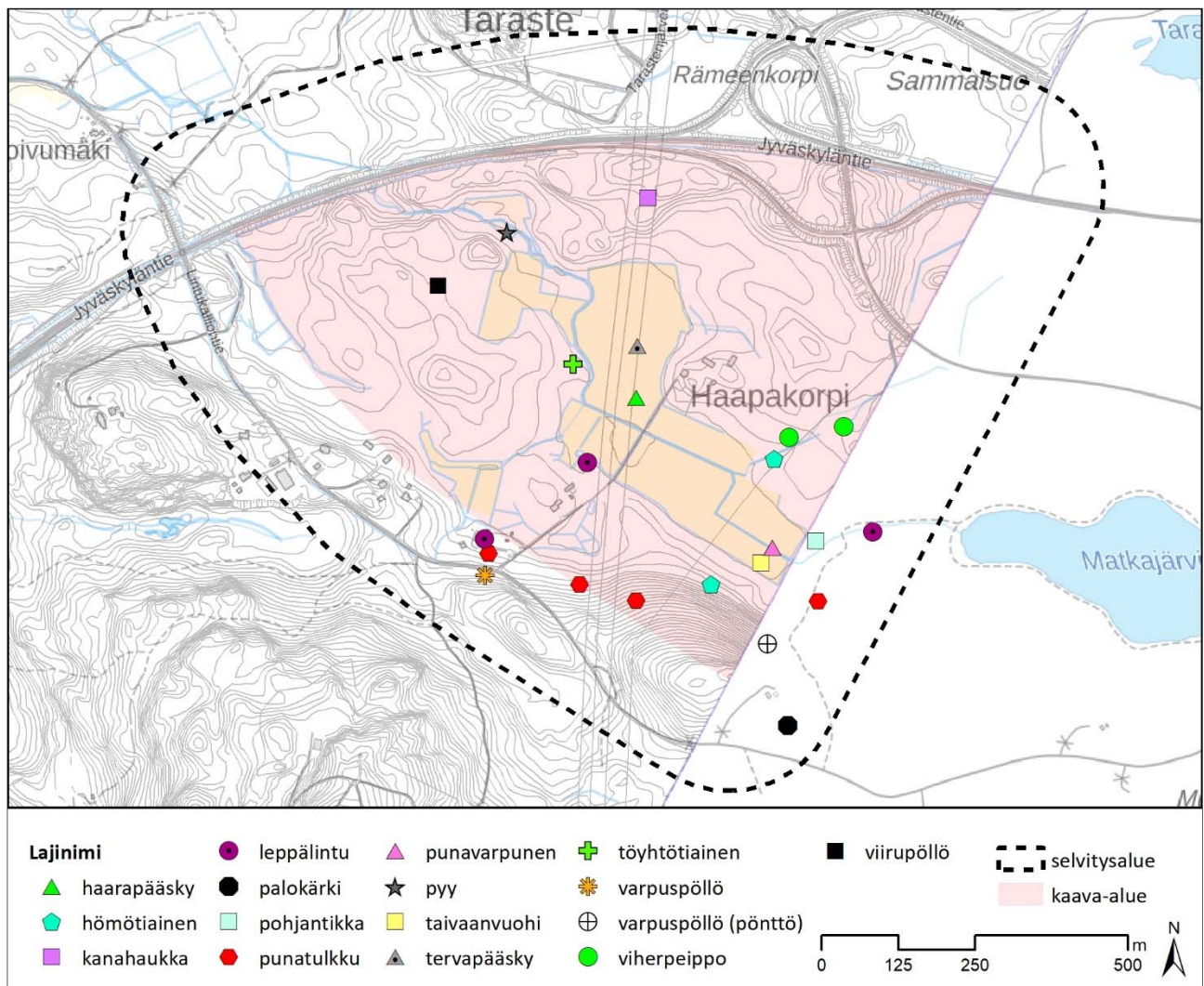
Alueella tavattiin pesimäaikaan kuusi viimeisimmässä uhanalaisuusarvioinnissa uhanalaisiksi luokiteltua lajia. Tällaisia olivat mm. hömö- ja töyhtötiainen, punatulkku sekä viherpeippo. Mainitut lajit esiintyvät koko Suomessa yhä melko runsaina, mutta niiden kannoissa on tapahtunut viime vuosien aikana selvää taantumista, jonka vuoksi ne on luokiteltu uhanalaisiksi. Vaarantuneeksi luokiteltu tervapääsky havaittiin alueen ilmatilassa vain ruokailemassa, eikä laji pesi alueella. Silmälläpidettävistä lajeista alueella esiintyvät punavarpunen, haarapääsky sekä kanahaukka, joista jälkimmäisen reviiri ulottuu havaintojen perusteella selvitysalueen pohjoisosiin.

Selvityksessä havaitut uhanalaiset, silmälläpidettävät, lintudirektiivin liitteen I lajit sekä kansainväliset vastuulajit on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2. Selvityksessä havaitut uhanalaiset, silmälläpidettävät, lintudirektiivin liitteen I lajit sekä kansainväliset vastuulajit (EN= erittäin uhanalainen, VU= vaarantunut, NT= silmälläpidettävä).

Laji	Tieteellinen nimi	Arvioitu parimäärä	Uhanalaisuus	Direktiivilaji	Vastuulaji
Pyy	<i>Bonasa bonasia</i>	1		x	
Kanahaukka	<i>Accipiter gentilis</i>	0-1	NT		
Taivaanvuohi	<i>Gallinago gallinago</i>	1	VU		
Varpuspöllö	<i>Glaucidium passerinum</i>	0-1	NT	x	x
Viirupöllö	<i>Strix uralensis</i>	0-1		x	
Tervapääsky	<i>Apus apus</i>	-	VU		
Palokärki	<i>Dryocopus martius</i>	1		x	
Pohjantikka	<i>Picoides tridactylus</i>	0-1		x	x
Haarapääsky	<i>Hirundo rustica</i>	1	NT		
Leppälintu	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	1			x
Hömötiainen	<i>Parus montanus</i>	2-3	VU		
Töyhtötiainen	<i>Parus cristatus</i>	1-2	VU		
Viherpeippo	<i>Carduelis chloris</i>	2-3	VU		
Punavarpunen	<i>Carpodacus erythrinus</i>	1	NT		
Punatulkku	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	2-3	VU		

18.9.2018

Kuva 6. Selvityksessä havaittujen huomionarvoisten lajien havaintopaikat.

6.2.2 Uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit sekä erityisesti suojellut lajit

Selvitysalueella havaitut uhanalaiset ja silmälläpidettävät sekä luonnonsuojeluasetuksella erityisesti suojellut lintulajit on esitelty taulukossa 3. Lajikuvaukset perustuvat Suomen kolmannessa valtakunnallisessa lintuatlaksessa esitettyihin kuvauksiin sekä Pirkanmaan Linnusto –kirjassa esitettyihin tietoihin (Valkama ym. 2010, Kosonen ym. 2016). Myös lajien yksilömääräarviot perustuvat Pirkanmaan Linnusto –kirjassa esitettyihin tietoihin.

Taulukko 3. Uhanalaiset, silmälläpidettävät ja erityisesti suojellut lajit

Laji	Suojelustatus	Lajikuvaus	Esiintyminen alueella
Taivaanvuohi	VU	Pesii koko maassa kosteilla luhtaniityillä ja painanteilla sekä rehevillä soilla. Parimäärä Suomessa on noin 92 000 - 180 000 paria, Pirkanmaalla	Laji havaittiin yölaulajakartoituksessa selvitysalueen itäosassa, kostealla pellolla/niityllä. Voi pesiä selvitysalueella.

18.9.2018

		noin 2 000 – 4 000. Laji on taantunut koko maassa ja viimeisimmässä atlastutkimuksessa varmistettujen pesintöjen määrä väheni myös Pirkanmaalla puoleen.	
Tervapääsky	VU	Valtaosa kannasta pesii rakennetussa ympäristössä, pöntöissä ja rakennusten koloissa. Tervapääsky pesii usein yhdyskunnissa. Suomen kanta on noin 14 000 – 26 000 paria, Pirkanmaalla 3 000 – 4 000 paria.	Havaittiin alueen yllä ruokailemassa, ei pesi alueella.
Hömötiainen	VU	Suomessa laji pesii koko maassa monenlaisissa metsissä. Hömötiainen suosii varttuneempia havu- ja sekametsiä, mutta myös nuoremmat metsät käyvät, kunhan niissä on sopivia pötkelöitä pesäpaikaksi. Suomen kanta on noin 680 000 – 980 000 paria, Pirkanmaalla noin 30 000 – 42 000 paria. Suomen kanta on taantunut 20 – 30 % vuosien 1975-2012 välillä.	Useampia yksilöitä havaittiin eri puolilla selvitysalueita. Pesii todennäköisesti selvitysalueella ja sen läheisyydessä useamman parin voimin.
Töyhtötiainen	VU	Havumetsien laji, joka tulee toimeen niin karuissa kalliomänniköissä kuin vanhoissa kuusikoissa. Paikoin lajille kelpaavat jopa talousmänniköt, ja suosittuja ovat pienipiirteisesti aukkoiset havumetsät. Töyhtötiainen ei ole samalla tavalla sidoksissa lehtipuupötkelöihin kuin hömötiainen. Suomen kanta on noin 310 000 – 590 000 paria, Pirkanmaalla noin 23 000 – 43 000 paria.	Havaittiin havupuuvaltaisilla metsäalueilla eri puolilla selvitysalueita. Pesii alueella tai sen läheisyydessä todennäköisesti muutaman parin voimin.
Viherpeippo	VU	Laji viihtyy etenkin kulttuuriympäristöissä niin kaupungeissa kuin maaseudulla, mutta lajin voi löytää pesivänä myös niin saariston katajikoista kuin hakkuun jälkeisestä taimikosta. Kaikkein sulkeutuneimpia metsiä viherpeippo välttää. Suomen kanta on noin 170 000	Esiintyy 1-2 parin voimin selvitysalueen sekapuustoissa metsäalueilla sekä kulttuuriympäristöissä asutuksen lähellä.

18.9.2018

		– 400 000 paria, Pirkanmaalla noin 7 000 – 16 000 paria. Suomen kanta romahti rajusti kahdessa vuodessa, noin 60 %. Romahduksen aiheutti <i>trichomonas</i> –alkueläimen aiheuttama epidemia.	
Punatulku	VU	Suomessa laji on laajalle levinnyt ja sitä tavataan lähinnä kuusivoittoisissa metsissä lähes koko maassa. Laji puuttuu tai on hyvin harvinainen Tunturi-Lapissa. Taantunut voimakkaasti viime vuosien aikana. Suomen kanta on noin 190 000 – 260 000 paria, Pirkanmaan kanta noin 12 000 – 14 000 paria.	Pesii todennäköisesti muutaman parin voimin selvitysalueen havupuuvaltaisilla metsäalueilla.
Haarapääsky	NT	Haarapääskyt tekevät pesänsä erilaisiin rakennuksiin ja rakenteisiin, niinpä niitä tavataan tyypillisesti ihmisen läheisyydessä. Tavallisia haarapääskyn pesäpaikkoja ovat mm. maaseudun ladot ja muut ulkorakennukset. Suomen kanta on noin 100 000 – 160 000 paria, Pirkanmaalla noin 7000 – 10 000 paria. Pääskykanta on taantunut mm. karjatalouden supistumisen myötä.	Muutamia yksilöitä havaittiin alueella ruokailemassa, mutta varsinaisia pesäpaikkoja ei todettu koska yksityisiä pihapiirejä/rakennuksia ei inventoitu. Laji voi pesiä alueella olevissa rakennuksissa tai lähialueella.
Punavarpu	NT	Punavarpusen elinympäristöihin kuuluu pensaikkaa kasvavat kosteikot ja maatalousalueet. Suomen kanta on noin 110 000 – 130 000 paria, Pirkanmaan kanta 8 000 – 10 000 paria. Kanta on taantunut 1990 – luvun jälkeen alle puoleen.	Esiintyy hyvin runsaana selvitysalueen puoliavoimilla ja pensaikkosilla mailla sekä kulttuuriympäristöissä.
Kanahaukka	NT	Kanahaukat ovat paikkalintuja, mutta pesimäajan ulkopuolella ne kiertelivät kaukanakin reviiriltään ravinnonhaussa. Pesäpaikka on järeäpuustoisessa kuusi- tai sekametsässä. Suomen kanta on noin 4 200 – 4 300 paria, Pirkanmaalla noin 180-220 paria.	Havaittiin ohilentävänä selvitysalueen pohjoisosissa. Pohjoisosat kuuluvat todennäköisesti lajin reviiriin, vaikka pesäpaikka voi sijaita muualla. Alueelta löydettiin merkkejä kanahaukan ruokailusta (harmaalokin jäänteitä).

18.9.2018

6.2.3 Lintudirektiivin liitteen I lajit

Selvitysalueella havaitut lintudirektiivin liitteen I lajit on esitetty taulukossa 4. Lajikuvaukset perustuvat Suomen kolmannessa valtakunnallisessa lintuatlaksessa esitettyihin kuvauksiin sekä Pirkanmaan Linnusto –kirjassa esitettyihin tietoihin (Valkama ym. 2010, Kosonen ym. 2016). Myös lajien yksilömääräarviot perustuvat Pirkanmaan Linnusto –kirjassa esitettyihin tietoihin.

Taulukko 4. Lintudirektiivin liitteen I lajit (Dir).

Laji	Suojelustatus	Lajin kuvaus	Esiintyminen alueella
Viirupöllö	Dir	Viirupöllö on varttuneiden kuusi- ja sekametsien laji. Se on paikkalintu ja pysyttelee reviirinsä tuntumassa ympäri vuoden. Pesii suureen puunkoloon, pönttöön tai ”savupiippupötkelöön” - joskus myös vanhaan variksenpesään. Suomen kanta on noin 3 300 – 3 500 paria, Pirkanmaalla vain noin 300 – 400 paria.	Paikallinen lintu havaittiin selvitysalueen länsiosan metsäalueella toukokuussa. Voi joinain vuosina pesiä selvitysalueella (esim. vanhassa variksenpesässä) tai lähialueella. Alueella on lajille hyvin soveltuvia varttuneita, väljäkkoja havupuumetsiä ja kosteita peltotilkkuja, jotka tarjoavat ravintoa (mm. vesimyyriä). Vuosi 2018 oli huono myyrävuosi ja monet pöllöt jättivät pesinnän väliin.
Varpuspöllö	Dir, EVA	Varpuspöllö suosii ikääntyviä korpikuusikoita. Laji ei ole yhtä riippuvainen myyräkannoista kuin monet muut pöllölajit, sillä varpuspöllö saalistaa myös pikkulintuja. Suomen kanta noin 3 000 – 9 100 paria, Pirkanmaalla noin 500 – 1 000 paria.	Soidinhuuteleva yksilö havaittiin selvitysalueella maaliskuussa. Yksi varpuspöllön pönttö sijaitsee selvitysalueen itärajalla, Kangasalan puolella. Selvitysalue kuuluu lajin reviiriin.
Palokärki	Dir	Viihtyy monenlaisissa metsissä suosien männiköitä ja sekametsiä. Pesäkolo koverretaan tyypillisesti korkealle suureen haapaan tai mäntyyn. Suomen kanta on noin 32 000 - 53 000 paria, Pirkanmaan kanta noin 2 000 – 3 000 paria.	Pesii todennäköisesti selvitysalueen metsäalueilla tai lähialueella. Ruokailujälkiä havaittiin erityisesti selvitysalueen eteläosan harjumetsikössä.
Pohjantikka	Dir, EVA	Pohjantikka pesii vanhoissa, runsaasti lahpuuta sisältävissä, kuusivaltaisissa metsissä. Suomen pesivä kanta 17 000 – 65 000 paria, Pirkanmaalla noin 300 – 800 paria.	Laji havaittiin selvitysalueen itäpuoleisella rajalla, Kangasalan kunnan puolella, varttuneessa korpikuusikossa. Selvitysalueen metsät eivät ole pohjantikan kannalta riittävän iäkkäitä ja lahoppurikkaita, joten lajin pesimäpaikat ja pääasialliset ruokailualueet sijoittunevat alueen ulkopuolelle.
Pyy	Dir	Pyy on yleisin kanalintumme ja vaatii elinympäristökseen reheviä metsiä, joissa on tiheitä kuusikoita suojaksi sekä koivua ja leppää ruokailupuiksi. Suomen kanta 470 000 – 520 000 paria, Pirkanmaalla noin 23 000 – 27 000 paria.	Pyy havaittiin alueen pohjoisreunalla virtaavan ojan reunametsässä. Laji pesii mahdollisesti alueella.

18.9.2018

6.2.4 Kansainväliset vastuulajit

Selvitysalueella havaitut kansainväliset vastuulajit on esitetty taulukossa 5. Lajikuvaukset perustuvat Suomen kolmannessa valtakunnallisessa lintuatlaksessa esitettyihin kuvauksiin sekä Pirkanmaan Linnusto –kirjassa esitettyihin tietoihin (Valkama ym. 2010, Kosonen ym. 2016). Myös lajien yksilömääräarviot perustuvat Pirkanmaan Linnusto –kirjassa esitettyihin tietoihin.

Taulukko 5. Suomen kansainväliset vastuulajit (EVA).

Laji	Suojelustatus		Esiintyminen alueella
Varpuspöllö	Dir, EVA	kts. kohta 6.2.3	kts. kohta 6.2.3
Pohjantikka	Dir, EVA	kts. kohta 6.2.3	kts. kohta 6.2.3
Leppälintu	EVA	Pesii valoisissa aukkoisissa metsissä, mieluiten männiköissä, mutta myös muissa kangasmaiden metsissä. Suomen kanta on noin 630 000 – 880 000 paria, Pirkanmaalla noin 5 100 – 7 100 paria.	Alueella havaittiin ainakin kaksi varmaa reviiriä – mahdollisesti myös useampia laulavia koiraita. Pesii todennäköisesti alueella.

6.2.5 Muita huomioita

Kiinnostavana yksityiskohtana selvitysalueen pohjoisosaan sijoittuvalta moottoripyöräreitiltä löytyi maastotöiden yhteydessä lintujen rengastuksessa käytetty rengas (kuva 7). Rengastustoimiston tietojen mukaan rengas on kuulunut harmaalokille, joka on rengastettu Kuopiossa vuonna 1999 (Luomus, kirjall.tiedonanto 2018). Todennäköisesti lokki on päätenyt alueella reviiriä pitävän kanahaukan saaliiksi (alueella havaittiin merkkejä kanahaukan ruokailusta kuten lокkien sulkajätteitä).

Kuva 7. Selvitysalueelta maastotöissä löytynyt harmaalokin rengas (rengastettu vuonna 1999 Kuopiossa).

18.9.2018

6.3 Linnustollisesti arvokkaat alueet

Alueella ei ole kansainvälisesti, kansallisesti tai maakunnallisesti arvokkaiksi luokiteltuja linnustoalueita (BirdLife 2018, Leivo ym. 2002, Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys PiLY 2014).

Selvitysalueella on metsäkuvioita, joilla kasvaa varttunutta ja varttuvaa havupuuvaltaista puustoa. Niin sanotuista vanhan metsän lajeista näillä metsäkuvioilla tavattiin viirupöllö, varpuspöllö, kanahaukka, palokärki, hömötiainen ja puukiipijä. Alueen metsät ovat kuitenkin talouskäytössä ja niiden lahopuuaste ja luonnontilaisuus – ja siten myös niiden merkitys ns. vanhan metsän lajistolle – on alhainen. Kaikki edellä mainitut lajit tulevat kuitenkin toimeen myös talouskäytössä olevilla metsäalueilla, mikäli niille löytyy alueelta sopivia pesimäpaikkoja. Selvitysalueelle sijoittuvien metsien talouskäytön, alhaisen luonnontilaisuuden ja huomionarvoisten lintulajien melko vähäisen määrän vuoksi metsäalueilta ei rajattu linnustollisia arvokohteita. Selvityksessä esille nousseista metsäkuvioista linnuston kannalta arvokkain rajautuu kaava-alueen ulkopuolelle, Kangasalan kunnan puolelle. Alueen etelä- ja kaakkoispuolella olevan harjun pohjoisrinteellä on varttunutta ja runsaslahopuista kuusikangasmetsää. Kuvio jatkuu purouomaa seuraillen hieman käsitellympänä talousmetsänä Matkajärven rantaan selvitysalueen itäpuolella. Tällä alueella esiintyy vanhan metsän pesimälajistoa kuten mm. puukiipijä, pohjantikka (dir), palokärki (dir) ja hömötiainen (VU). Edellä kuvattu Kangasalan kunnan puoleinen metsäalue on osa laajempaa, Matkajärven eteläpuolelle keskittyvää vanhan metsän aluetta joka osaltaan todennäköisesti tukee ns. vanhan metsän lajiston esiintymistä myös selvitysalueen käsitellymmillä metsäalueilla.

Haapakorven tilakeskuksen eteläpuolella on metsän reunustama kostea ja pensaikkoinen peltolohko, jolla on merkitystä uhanalaiselle taivaanvuohelle (VU, vaarantunut) ja punavarpuselle (NT, silmälläpidettävä). Näiden lisäksi alueelta ei kuitenkaan tavattu muuta huomionarvoista lintulajistoa eikä erityisiä lintukeskittymiä. Selvityksen perusteella selvitysalueen kosteilla peltoalueilla ei ole myöskään erityistä merkitystä yölaulajalajistolle. Yöaikaan laulavista/soidintavista lajeista alueella havaittiin ainoastaan viitakerttunen sekä taivaanvuohi ja lehtokurppa.

Kuva 8. Kaava-alueen kaakkoispuolelle (Kangasalan puolelle) jäävää vanhan metsän aluetta.

18.9.2018

Kuva 9. Varpuspöllön pönttö kaava-alueen kaakkoisrajalla (vas.) ja palokärjen syöntijälkiä selvitysalueella (oik.).

7 Johtopäätökset ja suositukset

Selvityksen perusteella Aitovuoren teollisuus- ja työpaikka-alueen asemakaava-alueella esiintyvä linnusto edustaa melko monipuolisesti tavanomaista metsä-, pelto- ja kulttuuriympäristöjen lajistoa. Vesilintulajistoa alueella ei esiinny. Yhteensä selvityksessä havaittiin 58 eri lintulajia, joista noin viisikymmentä lajia todennäköisesti pesii selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä. Osa lajeista (mm. harmaa- ja kalalokki) käyttävät aluetta vain satunnaisesti ruokailuun. Selvityksessä tehtyjen havaintojen perusteella alueelta ei rajattu erityisiä linnustollisesti arvokkaita osa-alueita, joille voitaisiin antaa kohdekohtaisia maankäyttösuosituksia.

Selvitysalueella esiintyvistä lajeista huomionarvoisimpia ovat alueen kaakkoisosan peltolohkolla mahdollisesti pesivä uhanalainen taivaanvuohi sekä varttuneilla talousmetsäalueilla tavatut vanhan metsän lajit. Niistä Tampereen alueella harvalukuisimpina esiintyviä pesimälajeja ovat kanahaukka ja viirupöllö. Metsälajiston kannalta metsäalueiden säilyminen mahdollisimman laajoina ja yhtenäisinä kokonaisuuksina edesauttaa lajien säilymistä alueen pesimälinnustossa myös tulevaisuudessa. Havaitut lajit ovat kuitenkin koko Pirkanmaan alueella yhä melko yleisiä eikä niiden populaatioilla ole alueellisesti tarkasteltuna välitöntä häviämisen uhkaa. Uhanalaisen taivaanvuohen kannalta merkitystä on selvitysalueen kaakkoisosaan sijoittuvan kostean peltoalueen ja sen ympäristön säilymisellä nykytilansa kaltaisena kosteikkona.

Petolintulajeista alueella havaittiin kanahaukan ja viirupöllön ohella myös varpushaukka sekä varpuspöllö, mutta ainoastaan varpuspöllölle potentiaalinen pesäpaikka paikantui selvitysalueen kaakkoiskulmaan, varsinaisen kaava-alueen ulkopuolelle. Kanahaukka ja viirupöllö hyödyntävät todennäköisesti alueen

18.9.2018

varttuneita ja väljiä kuusikangasmetsiä ainakin ruokailualueinaan, mutta niiden varsinaiset pesimäpaikat sijoittunevat alueen ulkopuolelle. Niitä ei selvitysalueelta etsinnöistä huolimatta löydetty eikä lintujen käyttäytyminen viitannut siihen, että pesäpaikat olisivat lähellä. Viirupöllön osalta selvitys osui huonoon myyrävuoteen ja havainto saattoi koskea myös pesimätöntä yksilöä. Viirupöllö voi pesiä alueen varttuneilla metsäalueilla muina vuosina, mikäli alueelta löytyy sopiva pesäpaikka (katkennut puupökkelö tai vanha petolinnun pesä).

LÄHTEET

Avoin tieto 2018: Ympäristöhallinnon Avoin tieto -paikkatietokanta asiantuntijoille (www.syke.fi/avointieto)

BirdLife Suomi 2018: Kansainvälisesti arvokkaat lintualueet. Saatavilla internetistä: <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/iba/> (viitattu 1.9.2018)

Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet (2.painos). Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.

Kosonen, L., Rintamäki, P., Seppälä, P. & Geiger, C. 2016: Pirkanmaan linnusto – Pirkanmaan Lintutieteellinen Yhdistys ry. Otavan Kirjapaino Oy, Tampere.

Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Lehtiniemi, T., Mikkola-Roos, M. & Virolainen, E. 2001. Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisuja nro 4. Suomen graafiset palvelut, Kuopio. 142 s.

Helsingin luonnontieteellinen keskusmuseo (LUOMUS) 2018: Ilmoitus rengastetun linnun löytäjälle (27.4.2018).

Maanmittauslaitos 2018: Maanmittauslaitoksen kartta- ja ilmakeku-aineistot (www.maanmittauslaitos.fi)

Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry. 2014: Pirkanmaan tärkeät lintualueet – Loppuraportti MAALI –hankkeesta. Saatavilla internetistä: https://tiedostot.birdlife.fi/alueet/maali/pily-maali_raportti.pdf (viitattu 1.9.2018)

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslen, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010. Suomen lajien uhanalaisuus 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 685 s.

Tampereen kaupunki 2018: Tampereen kaupungin kartat. Saatavilla internetistä: <https://kartat.tampere.fi/oskari> (viitattu 2.9.2018)

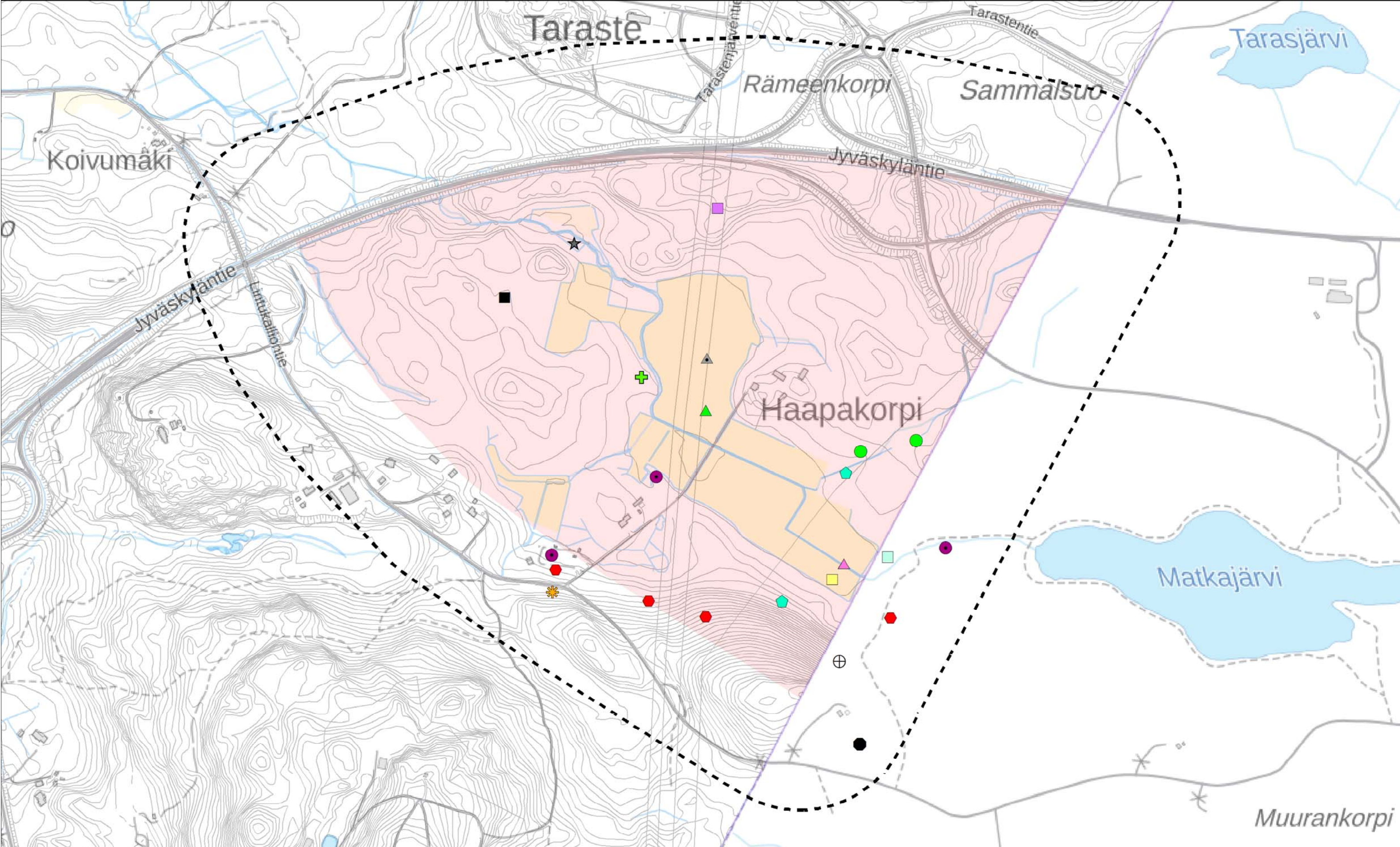
Tampereen kaupunki 2018: Aitovuoren teollisuus- ja työpaikka-alueen asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma.

Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below, A., Jukarainen, A., Lehikoinen, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Sirkiä, P. & Valkama, J. 2016: Suomen lintujen uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Bird Species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 49 s.

Valkama, J., Vepsäläinen, V. & Lehikoinen, A. 2011: Suomen III Lintuatlas. – Luonnon-tieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. <http://atlas3.lintuatlas.fi>

18.9.2018

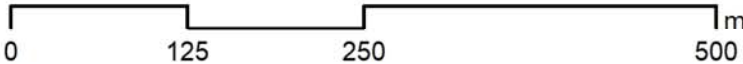
Väisänen, R.A., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. Otava, Keuruu. 567 s.

Aitovuoren teollisuus- ja työpaikka-alueen asemakaavan nro 8508 pesimälinnustaselvitys

Liite 1. Huomionarvoiset lintulajit

▲ haarpääsky	● leppälintu	● punatulkku	■ taivaanvuohi	★ varpuspöllö	■ viirupöllö	⬡ selvitysalue
⬢ hömötiainen	● palokärki	▲ punavarpunen	▲ tervapääsky	⊕ varpuspöllö (pönttö)	■ kaava-alue	
■ kanahaukka	■ pohjantikka	★ pyy	✚ töyhtötiainen	● viherpeippo		

Mäkelä Tiina

18.9.2018

Liite 2. Selvityksessä havaitut lintulajit

Lajinimi	Tieteellinen nimi	Lajinimi	Tieteellinen nimi
Pyy	<i>Bonasa bonasia</i>	Viitakerttunen	<i>Acrocephalus dumetorum</i>
Kanahaukka	<i>Accipiter gentilis</i>	Mustapääkerttu	<i>Sylvia atricapilla</i>
Varpushaukka	<i>Accipiter nisus</i>	Lehtokerttu	<i>Sylvia borin</i>
Taivaanvuohi	<i>Gallinago gallinago</i>	Hernekerttu	<i>Sylvia curruca</i>
Lehtokurppa	<i>Scolopax rusticola</i>	Pensaskerttu	<i>Sylvia communis</i>
Metsäviklo	<i>Tringa ochropus</i>	Tiltalti	<i>Phylloscopus collybita</i>
Kalalokki	<i>Larus canus</i>	Pajulintu	<i>Phylloscopus trochilus</i>
Harmaalokki	<i>Larus argentatus</i>	Hippiäinen	<i>Regulus regulus</i>
Sepelkyyhky	<i>Columba palumbus</i>	Harmaasieppo	<i>Muscicapa striata</i>
Käki	<i>Cuculus canorus</i>	Kirjosieppo	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Varpuspöllö	<i>Glaucidium passerinum</i>	Hömötiäinen	<i>Parus montanus</i>
Viirupöllö	<i>Strix uralensis</i>	Töyhtötiäinen	<i>Parus cristatus</i>
Tervapääsky	<i>Apus apus</i>	Kuusitiäinen	<i>Parus ater</i>
Palokärki	<i>Dryocopus martius</i>	Sinitiäinen	<i>Parus caeruleus</i>
Käpytikka	<i>Dendrocopos major</i>	Talitiäinen	<i>Parus major</i>
Pohjantikka	<i>Picoides tridactylus</i>	Puukiipijä	<i>Certhia familiaris</i>
Haarapääsky	<i>Hirundo rustica</i>	Närhi	<i>Garrulus glandarius</i>
Metsäkivinen	<i>Anthus trivialis</i>	Harakka	<i>Pica pica</i>
Västäräkki	<i>Motacilla alba</i>	Naakka	<i>Corvus monedula</i>
Peukaloinen	<i>Troglodytes troglodytes</i>	Varis	<i>Corvus corone cornix</i>
Rautiäinen	<i>Prunella modularis</i>	Korppi	<i>Corvus corax</i>
Punarinta	<i>Erithacus rubecula</i>	Peippo	<i>Fringilla coelebs</i>
Leppälintu	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Viherpeippo	<i>Carduelis chloris</i>
Pensastasku	<i>Saxicola rubetra</i>	Vihervarpunen	<i>Carduelis spinus</i>
Mustarastas	<i>Turdus merula</i>	Pikkukäpylintu	<i>Loxia curvirostra</i>
Räkättirastas	<i>Turdus pilaris</i>	Punavarpunen	<i>Carpodacus erythrinus</i>
Laulurastas	<i>Turdus philomelos</i>	Punatulkku	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>
Punakylkirastas	<i>Turdus iliacus</i>	Keltasirkku	<i>Emberiza citrinella</i>
Kulorastas	<i>Turdus viscivorus</i>		